

ROLUL CAPITALULUI INTELECTUAL ÎN SOCIETATEA CUNOAȘTERII

Denisa-Elena Parpandel¹

Rezumat: În societatea cunoașterii, organizațiile se află într-o continuă schimbare și transformare, iar un factor cheie al acestor schimbări îl constituie capitalul intelectual, considerat unul dintre cele mai critice, dar în același timp strategice valori de care dispune o organizație.

Analiza capitalului intelectual și a societății cunoașterii, în ultimele decenii apăreau cu precădere în cadrul companiilor private, în prezent se manifestă un interes crescut în toate domeniile de activitate.

Scopul acestei lucrări este a evidenția, importanța capitalului intelectual, ca sursă a inovării și înnoirii, folosit pentru a crea un avantaj competitiv, organizațiilor în era cunoașterii, unde omul trebuie să se bazeze pe intelect, intuiție și creativitate.

Lucrarea de față se constituie într-o cercetare exploratorie, bazată pe metoda calitativă fiind consultate diverse surse de informații cu privire la conceptualizarea terminologiei de capital intelectual și societate a cunoașterii: literatura de specialitate, studii de caz, articole din mass-media, rapoarte ale unor organizații de profil etc.

Organizațiile trebuie să exploateze toate resursele de care dispun, atât tangibile, cât și intangibile pentru a-și asigura succesul, dar și pentru a construi o societate a cunoașterii ce impune parcurgerea unui drum lung, bazându-se pe un proces amplu, complex, în care inovarea deține un rol determinant și are un caracter global.

Cuvinte cheie: capital intelectual, societatea bazată pe cunoaștere, educație, cercetare, avantaj competitiv, managementul cunoașterii.

Clasificarea JEL: O31, O34, I25.

„Capitalul intelectual este moneda noului mileniu. Folosirea înțeleaptă a acestuia este cheia succesului în era cunoașterii”. (Bontis N. , 2000)

1. Introducere

Trăim din ce în ce mai mult, într-o societate bazată pe informație, în care tehnologia și metodele de producție se modifică rapid și în mod constant. „Capitalul intangibil” și cunoștințele produc cea mai mare valoare adăugată și doar un „clic” pe calculator ar putea însemna tot atât de mult ca și un bun fizic (Bedrule-Grigoruță, 2006).

În zorii acestei „noi ere”, **capitalul intelectual** a fost folosit pentru prima dată pentru a explica importanța resurselor intelectuale cum ar fi: informațiile, cunoștințele și experiența în economia modernă (Sarrocco, 2004).

Actualitatea subiectului analizat în această lucrare rezidă din faptul că:

- subiectul propus spre cercetare se încadrează în categoria științelor socio-umane și economice ce vizează cercetările exploratorii privind capitalul intelectual ca pilon de bază al societății cunoașterii, într-un mediu puternic concurențial și contribuie la dezvoltarea cunoașterii științifice în domeniu, la nivel național și internațional, prin abordarea complexă, multi și interdisciplinară a tematicii propuse.

- transformările de anvergură sub imperiul cărora se află societatea actuală impun noi abordări în ceea ce privește înțelegerea mecanismelor și a importanței capitalului intelectual în societatea contemporană, conducând la competitivitate, capacitate de regenerare și revitalizare economică;

- importanța și caracterul complex și variat al societății cunoașterii, dar și în același timp foarte interesant și oportun, impus de ritmul alert cu care se dezvoltă în perioada contemporană.

---

¹ Lect. univ. dr., Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, Facultatea de Management Marketing în Afaceri Economice Rm.Vâlcea, denisa_ucb@yahoo.com.

Educația și cercetarea, oricât de nobile ar fi, nu sunt activități în sine. Ele sunt mijloace prin care construim un tip de societate, iar cunoașterea apare ca un catalizator care accelerează promovarea progresului tehnic și crește eficiența oricărei activități umane.

2. Repere metodologice

Obiectivul principal al acestei lucrări a fost evidențierea importanței capitalului intelectual în societatea cunoașterii, a faptului că „*imperiiile viitorului vor fi adevărate imperii ale minții*”, lumea fiind dominată de puterea activelor intangibile și a creierului (Suciu, 2008) și că acest „*capital intelectual alcătuit din material intelectual - cunoștințe, informații, proprietate intelectuală, experiență pot fi folosite pentru a crea bogăție.*” (Steward, 1998)

Lucrarea de față se constituie într-o cercetare exploratorie, bazată pe metoda calitativă, pentru aceasta fiind consultate diverse surse de informații cu privire la conceptualizarea terminologiei de capital intelectual și societate a cunoașterii: literatura de specialitate, studii de caz, articole din mass-media, rapoarte ale unor organizații de profil etc.

Ipoteza de la care am pornit în realizarea acestei lucrări a fost: existența unui vast material bibliografic de specialitate, în care granițele conceptuale ale capitalului intelectual nu sunt bine delimitate, fiind încă un concept vag și confuz. Un rol important în realizarea acestui demers l-a constituit articolul „*Brainpower*” scris de Thomas A. Steward, unul dintre editorii revistei „*Fortune*”, în iunie 1991, cel care **a utilizat pentru prima dată** conceptul de „*capital intelectual*”.

Prin această lucrare încerc să subliniez faptul că esența și valoarea capitalului intelectual este dată de puterea minții fiecărui individ, care modelată poate crea avantaj competitiv în orice organizație, iar în societatea cunoașterii, informațiile, cunoștințele, creativitatea, inovarea, devin prioritare compartiv cu activele tangibile.

„*În societatea cunoașterii, ideea, ca informație, este nu doar primordială, ci și prioritară, în timp ce se manifestă deopotrivă ca inefabilă și substanțială, esențială și concretă, funcțională și randamentală*” (Dinu, 2006).

3. Rolul capitalului intelectual în societatea cunoașterii

Transformările sub imperiul cărora se află societatea contemporană impun abordări diferite în confruntarea organizațiilor cu mediul extern din ce în ce mai turbulent și mai competitiv și, implicit, noi abordări privind gândirea și practica managementului.

Conceptele, tehnicile și instrumentele care au dominat gândirea managerială în trecut (putere, structură, ierarhie, control, coordonare, motivare, loialitate) vor trebui reexamine pentru a putea fi dezvoltate noi concepte și noi abordări.

Societatea bazată pe cunoaștere conferă noi dimensiuni procesului învățării, în sensul că centrarea pe învățare și inovare nu mai reprezintă o caracteristică a unui grup restrâns de oameni și sunt utilizate diverse forme de instruire: învățarea salariaților cum să învețe; rotirea angajaților în domenii ale specialității lor, dar și în alte domenii; lucrul în „echipe de intervenție” (task force); participarea la cursuri și seminarii practice, la reuniuni periodice de reflecție, la ședințe de stimulare a creativității, efectuarea de stagii de specializare și de vizite de studii; studiul individual pe bază de programe actualizate (Chivu – Stănescu, 2009).

Societatea cunoașterii o înlocuiește progresiv pe cea industrială, care a înlocuit-o, la rândul ei, pe cea agrară, ultimele două fiind axate pe producția valorilor materiale; astfel, societatea cunoașterii este cea în care informația semnifică puterea în sensul cel mai general – indiferent că este vorba de cea politică, cea economică, cea financiară -

obținerea, stăpânirea și valorificarea superioară a informației, fiind astfel cheia de boltă a acestei societăți (Năstase, 2011).

Pornind de la **definiția capitalului intelectual** „*ca fiind acea resursă nativă a unei organizații care prin extrageri, prelucrări și diseminări succesive este transformată în cel mai de preț bun*” (Brătianu, 2011), se evidențiază faptul că dezvoltarea capacității competitive are la bază inovarea, resursele intangibile ale unei organizații și folosirea inteligenței competitive; astfel inovarea constituie procesul prin care se realizează noi produse, noi servicii, noi tehnologii, noi procese de management și de marketing.

Conceptul de „capital intelectual”, denumit și „moneda noului mileniu”, constituie cheia succesului în „era cunoașterii” (Moroianu, 2009), o modalitate de creare a valorii și o resursă ascunsă a unei organizații (Jianu și Brătianu, 2009).

Dezvoltarea conceptuală a capitalului intelectual s-a realizat în două direcții (Curaj și Jianu, 2010):

- creșterea competitivității unei organizații și a avantajului strategic pe piețe tot mai concurențiale prin valorificarea intensivă a resurselor intangibile;
- consolidarea succesului unei companii care a înregistrat un trend crescător al raportului dintre valoarea de piață și valoarea financiară din bilanț.

Termen atribuit activelor intangibile, **capitalul intelectual are printre componente** (Moroianu, 2009):

- activele de piață care rezultă dintr-o relație a organizației cu piața și cu clienții (spre exemplu: clienții și gradul lor de loialitate, canalele de distribuție, diferite contracte și acorduri etc.);

- activele bazate pe proprietatea intelectuală ce includ know-how-ul, secretele de comercializare, copyright-ul, brevetele sau alte drepturi;

- activele centrate pe resursele umane ce se referă la abilitatea și creativitatea manifestate în rezolvarea problemelor, precum și la calitățile de lider, antreprenor și manager pe care le dețin angajații unei organizații.

Cunoașterea ca activ, în comparație cu alte active are un caracter unic, iar odată cu apariția economiei bazate pe cunoaștere, capitalul intelectual a devenit mult mai important, comparativ cu alți factori de producție (mașini, terenuri, bani etc.), deoarece conduce la crearea și aplicarea cunoștințelor pentru a crește valoarea unei organizații.

Avantajul competitiv generat de capitalul intelectual vizează obținerea aceluiași beneficii, ca și cele obținute de competitori, dar având costuri mai mici și va aparține cu precădere celor care sunt informați, inovatori și creativi.

Academicianul Mihai Drăgănescu susține faptul că „*societatea cunoașterii reprezintă mult mai mult, deoarece asigură o diseminare fără precedent a cunoașterii către toți cetățenii prin mijloace noi, folosind cu prioritate Internetul, cartea electronică și metodele de învățare prin procedee electronice (e-learning), urmărește extinderea și aprofundarea cunoașterii științifice și a adevărului despre existență, este singurul mod prin care se va asigura o societate sustenabilă din punct de vedere ecologic și va fi o nouă etapă în cultură (bazată pe cultura cunoașterii care implică toate formele de cunoaștere, inclusiv cunoașterea artistică, literară etc)*” (Mihai Drăgănescu, 2009).

În societatea contemporană este cunoscut faptul că majoritatea cunoștințelor, competențelor, calificărilor se dobândesc în școală, prin intermediul procesului instructiv-educativ, **educației** i-a fost recunoscut rolul primordial pe care-l are în dezvoltarea capitalului uman, precum și în dezvoltarea economică a unei țări.

Pentru ca **efectele educației** asupra dezvoltării capitalului uman și celei economice să fie maxime trebuie respectate anumite condiții (Moroianu, 2006):

- cantitatea și calitatea educației măsurate în număr de ani de studiu, procent din PIB alocat educației, rata de participare școlară, rezultate, performanțe școlare să fie ridicate,

iar oferta educațională să corespundă cerințelor actuale și de perspectivă ale pieței forței de muncă;

- existența unui mediu socio-economic și politic stabil și un ritm de creștere economică accelerat;

- diferențele dintre venituri la nivel individual, salarizarea să corespundă nivelului de pregătire școlară și profesională al individului.

Astfel, **educația deține un rol important** în contextul societății cunoașterii, care are ca pilon de bază capitalul intelectual, respectiv creativitatea și inovarea, coroborate cu formarea specialiștilor pentru noua societate și participarea activă a acestora la procesele de cercetare și inovare.

Învățământul superior prin funcțiile sale: cercetare, predare/învățare și servicii pentru comunitate trebuie să anticipeze și să răspundă la nevoile sociale și să producă acea masă de comunicatori și receptori care definesc o societate deschisă (Anton și Miron, 2010).

În contextul **societății bazate pe cunoaștere**, crearea și propagarea cunoașterii devin factori primordiali ai creșterii economice, iar o populație mai bine educată conduce la conturarea de personalități individuale, crearea de noi calificări și profesii, la creșterea competitivității societății în care activează.

Relația dintre capitalul intelectual și societatea cunoașterii se poate prezenta ca o relație între trecut și viitor (figura 1), adică între fructele produse în prezent și abilitatea de a produce aceste fructe în viitor. Capitalul intelectual care s-a dezvoltat (în trecut) în jurul unei arhitecturi organizaționale bazate pe o tehnologie dată trebuie să fie permanent adaptat schimbărilor organizaționale pentru a răspunde (în prezent) agresiunilor factorilor externi, împiedicând astfel difuzarea informațiilor și cunoștințelor între noile niveluri ale organizației (în viitor) (Burlea, 2003).

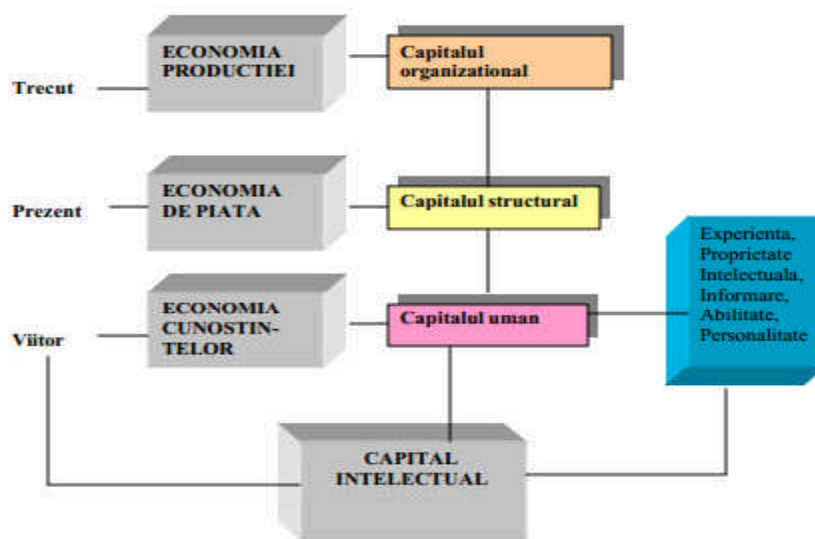

Figura nr. 1. Rolul capitalului intelectual într-o organizație

Sursa: Adriana Schiopoiu Burlea - *Impactul capitalului intelectual asupra performanței organizației*, Revista Informatică Economică, nr. 1(25)/2003, p. 120.

În timp **capitalul intelectual** s-a adaptat la schimbările continue care s-au produs în societate prin: înțelegerea și luarea în considerare a reacțiilor provocate de schimbare; conturarea obiectivelor prioritare pentru o anumită perioadă; stabilirea clară a rolurilor și responsabilităților.

Pentru a putea fi gestionat cât mai eficient **capitalul intelectual în societatea cunoașterii**, se impune un management al cunoștințelor eficient care să identifice și să

evalueze cât mai bine potențialul acestor resurse intangibile și să creeze sisteme de integrare și diferențiere care să conducă la o folosire cât mai eficientă a lor, în crearea de valoare pentru consumatori și, respectiv, pentru societate.

Managementul bazat pe cunoștințe poate fi privit ca un demers care angajează acțiuni strategice specifice, orientate spre motivarea organizației în direcția acumulării și valorificării de noi cunoștințe prin stimularea învățării continue (Ștefănescu, 2006).

Un element de bază al managementului bazat pe cunoștințe îl constituie sprijinirea, gestionarea și dezvoltarea capitalului intelectual în vederea atingerii de performanțe financiare ridicate și durabile.

4. Concluzii

Formarea individului, manifestându-se ca o activitate socială organizată în instituții specializate, devine, alături de celelalte producții sociale, un sector distinct al economiei societății omenști ce folosește resurse limitate pentru a ține sub control parametrii fundamentali ai dezvoltării umane atât la nivel individual, cât și la nivel social-comunitar.

Suntem în fața unei probleme greu de rezolvat: **problema educației pentru cerințele societății actuale**, când meseriile tradiționale sunt abandonate sau necăutate și când imediat apar altele noi. Se afirmă tot mai mult că principalul argument al dezvoltării economice îl constituie cunoașterea, că singura sursă reală de putere de acum înainte va fi crearea de noi cunoștințe. Ca efect, se poate afirma că, accelerând difuzarea cunoștințelor în economia mondială, **calitatea resurselor se constituie în principala forță a competiției mondiale**.

Aceste schimbări impun o optică revoluționară asupra educației, cu acordarea unei importanțe deosebite pentru formarea inițială a individului, astfel pregătirea resurselor umane este hotărâtoare pentru progresul social, într-o societate a cunoașterii prin care se asigură bazele unei viitoare societăți a conștiinței, a adevărului, a moralității, a creativității și a spiritului.

Bibliografie

1. Anton, Anton, Dumitru Miron, *Analiza diagnostic. „Universitatea și cunoașterea”*, proiect disponibil la http://www.edu2025.ro/UserFiles/File/LivrabileR1/diagnostic_panel2.pdf, p. 5, accesat în 18 decembrie 2012.
2. Bedrule-Grigoruță, Maria Viorica, *Capitalul uman și investiția în educație*, Analele Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, vol. 53, 2006, p.1.
3. Bontis, N. - *Intellectual capital and business performance in Malaysian industries*, Journal of Intellectual Capital, vol. 1, no. 1, 2000, pages 85-100, disponibil la <http://www.business.mcmaster.ca/mktg/nbontis/ic/publications/BontisJIC1-1.pdf>, accesat în 12 noiembrie 2012.
4. Brătianu, Constantin, *Un model de analiză a capitalului intelectual organizațional*, disponibil la www.managementmarketing.ro/pdf/articole/20.pdf, 2011, p. 3, accesat în 15 decembrie 2012.
5. Burle, Adriana Schiopoiu, *Impactul capitalului intelectual asupra performanței organizației*, Revista Informatică Economică, nr. 1(25)/2003, p. 120.
6. Chivu (Stănescu), Aurelia, *Capitalul intelectual din perspectiva dezvoltării economiei bazată pe cunoștințe*, teză de doctorat, coordonator: Prof. univ. dr. Ioan Ursachi, disponibil la http://www.biblioteca.ase.ro/resurse/resurse_electronice/teza_capitole.php?tid=1388&qs=domeniu%3DManagement%26sort%3Dtitlu%26dir%3Dup%26pagina%3D1, 2009, p.5, accesat în 5 ianuarie 2013.
7. Curaj, Adrian, Jianu, Ionela, *Capitalul intelectual organizațional*, disponibil la <http://www.knowledgedynamics.ro/?p=12>, p.2, accesat în 10 noiembrie 2012.
8. Dinu, M., *Societatea cunoașterii. O perspectivă postreferențială asupra resurselor*, Editura Economică, București, 2006, pp. 7-9.

9. Dragomir - Ștefănescu, Camelia, *Managementul bazat pe cunoștințe - o nouă provocare a societății moderne*, Universitatea „Spiru Haret”, Brașov, Proiect „eCel”, 2006, disponibil la www.ecel.spiruharet.ro/w18.pdf, p.5, accesat în 9 septembrie 2012.
10. Drăgănescu, Mihai, *Societatea cunoașterii* platforma on line: Knowledge Fusion Platform, 2009, disponibil la <http://www.kfp.ro/>, accesat în 25 ianuarie 2013.
11. Jianu, Ionela, Brătianu, Constantin, *Dinamica semantică a capitalului intelectual*, disponibil la <http://managementmarketing.ro/pdf/articole/45.pdf>, p.1, accesat în 15 decembrie 2012.
12. Moroianu, Nicolae, Moroianu Daniela, *Capitalul intelectual în actualitate*, Analele Universității din Oradea, nr. 8, vol. 3, 2006, p. 2-4, disponibil la <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/820063/18.pdf>, accesat în 6 ianuarie 2013.
13. Năstase, Carmen, *Economia cunoașterii*, note de curs, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava, 2011, p.4.
14. Sarrocco, Claudia, *Intellectual capital in the information society*, Strategy and Policy Unit, International Telecommunication Union (ITU), disponibil la <http://www.itu.int/osg/spu/visions/free/ITUIntCapitalpaper.pdf>, p.4, 2004, accesat în 15 decembrie 2012.
15. Suciu, Marta-Christina, *Activele intangibile și capitalul intelectual – factori cheie ai convergenței*, Proiectul: Convergența economică și rolul cunoașterii în condițiile integrării în UE, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice, Seria Working Papers, nr. 7, București, disponibil la <http://www.moyak.com/papers/convergence-economy-knowledge-competitive.pdf>, p.13, 2008, accesat în 5 februarie 2013.
16. Steward, Thomas, *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*, Bantam Books, 1998, disponibil la <http://archive.org/details/intellectualcapi00stew>, p. 2, accesat în 12 ianuarie 2013.
17. Steward, Thomas, *Brainpower*, Revista Fortune, 3 iunie 1991, disponibil la http://money.cnn.com/magazines/fortune/fortune_archive/1991/06/03/75096/index.htm, accesat în 12 ianuarie 2013.